

OPINIA EKONOMICZNA

Reformą wskaźników stóp procentowych

MONIKA LISZEWSKA

Co czeka krajowy rynek finansowy po 2021 r. – zastanawia się ekspertka. I ostrzega przed zaniechaniami w wypracowaniu nowych wskaźników na rynkach finansowych.

Wdrażane obecnie unijne rozporządzenie BMR wymusza zmianę sposobu wyznaczania stawek referencyjnych na rynku europejskim. Oznacza to, że najpóźniej do końca 2021 roku zmienić się również sposób wyznaczania stawki WIBOR, czyli kluczowej stawki referencyjnej w Polsce. WIBOR wykorzystywany jest w umowach opiewających na około 7,7 bln zł. Istotną część tej kwoty odnosi się do umów kredytowych, w tym przede wszystkim kredytów mieszkaniowych opartych na zmiennej stopie procentowej. Jak duży będzie wpływ wprowadzonych zmian na aktualnie realizowane umowy finansowe, w tym przede wszystkim umowy kredytowe?

Kryzys ujawnił słabości

Wskaźniki stóp procentowych od połowy lat 80. ubiegłego wieku znajdują szerokie zastosowanie w wyliczeniu kontraktów finansowych takich jak instrumenty pochodne, obligacje oraz kredyty bankowe. Wykorzystywane w tym celu stawki IBOR (ang. interbank offer rate) okazywały koszt, po jakim banki są w stanie udzielić finansowania innym bankom na rynku pożyczek niezabezpieczonych.

Globalny kryzys finansowy, którego początek utożsamiany jest z upadkiem banku Lehman Brothers we wrześniu 2008 roku ujawnił słabości wynikające z dotychczasowego mechanizmu wyznaczania stawek IBOR. Z jednej strony, na skutek zmian strukturalnych na rynku międzybankowym nastąpiło znaczne ograniczenie transakcji (zwłaszcza o dłuższych terminach zapadalności) stanowiących punkt odniesienia dla ustalanych w ramach kwotowań stawek IBOR. Z drugiej strony, zawrowania na rynkach finansowych uwiadoczyły podatność na ryzyko manipulacji, które znaturalizowało się w przypadku stawek LIBOR i EURIBOR.

W konsekwencji konieczne stało się podjęcie działań mających na celu zwiększenie wiarygodności wskaźników referencyjnych. Szerokie konsultacje w skali europejskiej doprowadziły do przyjęcia rozporządzenia z 8 czerwca 2016 roku w sprawie indeksów stosowanych jako wskaźniki referencyjne w in-

” WIBOR wykorzystywany jest w umowach opiewających na 7,7 bln zł. Ryzyko wynika z braku możliwości wykorzystywania go po 2021 r.

strumetach finansowych i umowach finansowych lub do pomiaru wyników funduszy inwestycyjnych.

Celem nowej regulacji jest przede wszystkim zapewnienie dokładności i zrzeczności indeksów stosowanych w Unii Europejskiej.

Problem z WIBOR po 2021 r.

Podstawowe ryzyko, które pojawia się w tym kontekście, związane jest z brakiem możliwości wykorzystania stawki WIBOR w obecnym kształcie po okresie przejściowym, tj. po 2021 roku. Ryzyko to jest znaczące, o czym świadczą uznania

przez Komisję Europejską stawki WIBOR za indeks kluczowy (w skali ogólnoświatowej tylko pięć indeksów otrzymało taki status).

Już w grudniu 2018 roku na zagrożenie to zwrócił uwagę Komitet Stabilności Finansowej. Także Narodowy Bank Polski w najnowszym raporcie o stabilności systemu finansowego z czerwca 2019 roku zamieścił rekomendację dotyczącą przyspieszenia działań związanych z dostosowaniem wskaźników referencyjnych do rozporządzenia BMR w celu zmniejszenia ryzyka systemowego.

Podobne konkluzje płyną z rekomendacji wydanych po Europejskim Kongresie Finansowym (EKF), który odbył się w dniach 3-5 czerwca w Sopocie. Czynny w nich m.in. o konieczności dostosowania stawki WIBOR do wymogów rozporządzenia BMR w celu wyeliminowania ryzyka systemowego związane z brakiem możliwości kontynuowania stosowania tej stawki w umowach dotyczących produktów finansowych po 2021 roku. Za działaniami tymi ściska muszą kolejne, związane z ustaleniem zasad wprowadzania zmian w umowach z klientami.

Wskaźniki alternatywne

Drugą, nie mniej ważną, kwestią jest podjęcie prac nad alternatywnymi wskaźnikami referencyjnymi, których opracowanie również wymusza rozporządzenie BMR. Nie sprzeciwił się tutaj dyskutowany szeroko pomysł wykorzystania w tym celu stopy referencyjnej NBP, która jako cena administracyjna nie odzwierciedla rzeczywistego kosztu pożyczki na przez banki finansowania.

Co więcej, zastosowanie w umowach kredytowych stopy referencyjnej NBP mogłoby stwarzać presję na bank centralny na obniżkę stóp procentowych, a w rezultacie narząć na ryzyko reputacyjne. Tym samym, o ile jeszcze rok temu banki zaczęły wprowadzać stopy NBP jako alternatywę w sytuacji, gdyby wykorzystanie WIBOR stało się niemożliwe, o tyle po analizie ryzyka z tym związanej nie jest to już obecnie rozwiązanie preferowane.

Jaki zatem powinien być nowy wskaźnik referencyjny? Bank Rozliczeń Międzynarodowych (BIS) jasno wskazuje, że opracowanie jednego wskaźnika, który znalazłby zastosowanie do wszystkich rodzajów umów finansowych, będzie niemożliwe. Wspomniane już rekomendacje EKF mówią o konieczności „wspierania dla inicjatyw znierzęcych do utworzenia na polskim rynku finansowym alternatywnych wskaźników stóp procentowych”, dostosowanych do charakterystyki danego segmentu rynku. Istotne jest bowiem, aby powstał cały szereg wskaźników, które poza sławkami typu risk-free rate będą obejmowały również indeksy zawierające komponent ryzyka kredytowego oraz ryzyka płynności.

Ważna ochrona konsumenta

Pamiętać należy przy tym, że kluczowym kierunkiem zmian na rynkach finansowych jest ochrona konsumenta i odpowiednie dostosowanie produktów. Nikt nie zwolni banków od odpowiedzialności za racjonalny wybór stóp referencyjnych, które spełniają normy prawne, jak również zapewniania racjonalności ekonomicznej.

Byłoby źle, gdyby obecne zaniechania w zakresie wypracowania nowych wskaźników używanych na rynkach finansowych zemszczyły się na bankach kolejniymi pretensjami klientów i sprzeczaniem w sądach.

Autorka jest doktorantką międzywydziałowych studiów nad ekonomią finansową i zarządzania na Wydziale Zarządzania Uniwersytetu Gdańskiego. Jest też ekspertem w Instytucie Badań nad Gospodarką Rynekową.

RZECZPOSPOLITA
KONFERENCJE

DIGITAL 4. EDYCJA CUSTOMER CARE 2019

Kierunki transformacji

WARSZAWA [17-18 września 2019]

PARTNERZY MERYTORYCZNI

PIRIOS

PROOSO

ccnews

pwc

fce
CONSULTING

W PROGRAMIE

- 10 praktycznych sesji tematycznych prowadzonych przez doświadczonych specjalistów obsługi klienta w czotowych firmach
- Case studies
- Aktualne Trendy
- Praktyczne rozwiązania
- Międzysektorowe spojrzenie – odpowiedzi na wyzwania z perspektywy różnych branż
- Analizy wdrożeń robotyzacji i automatyzacji w Customer Care

Kierownik Projektu: Agnieszka Szychala, tel. 22 4630188, agnieszka.szychala@rp.pl | Kierownik Sprzedaży: Anna Szataj, tel. 22 463 04 58
Więcej informacji na konferencje.rp.pl